

İLKOKUL VE ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN SAVAŞ VE BARIŞ KAVRAMLARINA YÖNELİK METAFORİK ALGILARI

Fikriye KANATLI

Hatay Bilim ve Sanat Merkezi, fikriyekanatli@gmail.com

Sinan SCHREGLMANN

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Enformatik Bölümü, sinansch@gmail.com

Makale Gönderme Tarihi: 06.05.2016 Makale Kabul Tarihi: 28.02.2017

Özet

Bu araştırmada ilk ve ortaokul öğrencilerinin savaş ve barış kavramlarına ilişkin algıları metaforlar aracılığı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Bu amaç doğrultusunda Hatay il merkezinde öğrenim görmekte olan ve basit rastlantısal örnekleme yöntemi ile seçilmiş 55 erkek (%43), 73 kız (%57) olmak üzere toplam 128 öğrenci araştırmaya katılmıştır. Bu öğrencilerin savaş ve barış kavramı ile ilgili zihinlerindeki metaforları belirlemek amacıyla kendilerine sorulmak üzere üzerinde "Savaş gibidir, çünkü" ve "Barış gibidir, çünkü" yazan formlar hazırlanıp, formda yer alan bu boşlukları bir ders süresince hissettikleri gibi doldurmaları istenmiştir. Nitel araştırma ile desenlenen bu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada verilerinin analizinde SPSS 20,0 programından yararlanılmış ve frekans, yüzde vb. betimsel istatistikler araştırmanın amacına paralel olarak sunulmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Katılımcıların savaş ve barışı somut olay olarak algılamadıkları, soyut kavramlara daha fazla yer verdikleri, öğrencilerin savaş kavramını duygusal metaforlarla ifade etmek yerine, dini semboller kullanarak ifade etmeyi tercih ettikleri görülmüştür. Ayrıca öğretmenler; öğrencilerin zihinlerinde oluşturdukları kavramları daha rahat anlayabilmeleri amacıyla "savaş/barış/savaş ve barış" kavramlarını içeren metafor analizlerini daha fazla incelemelidirler.

Anahtar Kelimeler: *Metafor, Savaş ve Barış, Küresel Vatandaşlık, Program Geliştirme.*

ANALYSIS OF THE WAR AND PEACE CONCEPT THROUGH THE PERSPECTIVES OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS VIA METAPHORS

Abstract

This study aims to determine the primary and middle school students' perception of the concepts of war and peace through metaphors. For this purpose, total of 128 students who are 55 male (43%) and 73 female (57%) were selected through simple-random sampling method from the schools in the central districts of the city of Hatay. In order to determine the metaphors in the minds of the students about the concepts of war and peace, a form including the questions of; "War is like because" and "Peace is like because" was created and presented to students requesting to fill in the blanks as they wish in a time period of a class hour. The method of content analysis was used in the study which was designed as a qualitative research. SPSS 20,0 software package was used in the analysis of the research data and descriptive analysis like frequency, percentage were presented in line with the purpose of the study. According to the findings of the study; it was determined that the participants do not perceive war and peace as a concrete concept but prefer more abstract concepts and also instead of describing war and peace with emotional symbols they usually prefer to use religious symbols. Consequently, it can be suggested that the metaphor analysis especially about war/peace/war and peace should be studied more in order teachers to comprehend the concepts in the minds of the students.

Key Words: *Metaphor, War and Peace, Global Citizenship, Program Development.*

Giriş

İnsanlık var olduğundan beridir birbiriyle savaş halindedir. Krallar, hanedanlar, uluslar, bloklar, paktlar, devletler birbirleriyle amansızca çatışmışlardır. Araştırmalar şimdiye kadar yapılan gerçek savaşların sayısının yaklaşık 14.000 kadar olduğunu göstermektedir. Demek ki insanlığın savaşız geçen günü hemen hemen yoktur (Daver, 1992). Bundan dolayıdır ki savaş ve barış başlangıçtan beri insanlığın ayrılmaz bir parçası olmuştur. İnsanoğlu doğayla mücadelesinde büyük başarıya ulaşmış, birçok ölümcül hastalığı yenmiştir. Fakat öldürme davranışına halen bir çözüm bulamamıştır (Aktaş & Safran, 2013).

Tolstoy, Savaş ve Barış adlı romanında Napolyon Savaşlarını ve onun getirdiği yıkımı büyük çöküntüyü eşsiz bir ustalıkla anlatmıştır (Tolstoy, 2015). Bazı eserlerinde ise savaşın yıkıcılığına rağmen toplumlar için olumlu yönleri olduğuna da dikkat çekmiştir. Bazı görüşlere göre savaş fiziksel gücü arttırır ve zayıflığı azaltır. Barış sanatının saf ve soylu duyguları, savaşlardan doğar. Bütün milletler gerçekleri ve düşüncenin gücünü savaşlardan öğrenmektedir. Milletlerin manevi duyguları savaşlarda artmakta, zayıflıkları barış zamanında yükselmektedir (Aktaş & Safran, 2013). Bu sebeplerden dolayı bir Latin atasözü ise savaş ve barış arasındaki ilişkiye dikkat çekmek için "Eğer barış istiyorsan savaşa hazır ol" der (Calleja, 1994).

Savaş ve barış kavramlarının yaşanan terör olayları ve iç savaşlarla bu kadar ön plana çıktığı günümüz dünyasında, "barış kavramına ve barış eğitimine" önem verilmesi gerekir (Berberoğlu, 2015). Barış eğitiminin temel esasları arasında ise "küresel vatandaşlık ve küresel vatandaşlık" kavramı yer almaktadır.

Küresel vatandaş; sadece ülkesine karşı değil bütün insanlığa karşı sorumluluklarının bilincinde olan bir dünya vatandaşıdır. Aynı zamanda olaylara dünya veya insanlık gözüyle bakan ve gelecek nesillere sürdürülebilir bir yaşantı bırakmaya çalışan evrensel bir kişiliktir. Küresel vatandaşlık ise; demokratik yaşam, siyasi okur-yazarlık, ahlaki sorumluluk, sosyal katılım gibi kavramları da içeren çok geniş bir kavramdır (Kan, 2009). Küresel vatandaşlık içerisinde bu kadar fazla kavramı bulundurmasına rağmen özellikle günümüzde teknolojik gelişmelerdeki baş döndürücü hız, ülkeler arasındaki ekonomik, siyasi ve kültürel ilişkiler sebebiyle uluslararası sınırların minimum seviyeye indirilmesi, kültürler arasındaki iletişimin yoğunlaşması "küresel vatandaşlık" kavramını ve eğitiminin önemini oldukça arttırmaktadır.

Atatürk; barışı tehdit eden ve savaşları davet eden en büyük nedenlerin, kaynakları yetersiz, aç, fakir ulusların varlığından, sömürge siyaseti güden açgözlü devletlerin hırslı tutumundan ve okulda daha küçük yaşlardan itibaren başka uluslara karşı olumsuz tutum içerisinde olan eğitim sisteminden kaynaklandığını söylemektedir (Daver, 1992; Serter, 1997; Crick, 1998; Gündüz & Gündüz, 2002; Kaya, 2003; Osler & Starkey, 2005). Bütün bu sebeplerden dolayı "küresel vatandaşlık" konusunun "savaş ve barış" kavramları üzerindeki etkisini araştırmak

eğitim sistemimiz için çok daha önemli ve gerekli bir hale gelmiştir. Çünkü eğitimin genel amacı, bireylerin içinde yaşadıkları topluma sağlıklı bir şekilde uyum sağlamalarına yardım etmektir. Bu yönüyle de eğitim hem çevresini etkilemekte hem de çevresinden etkilenecek sürekli gelişmektedir (Kepenekçi,2000). Böylelikle çağdaş eğitim sayesinde bireyler özellikle ilköğretim kademesindeki okullarda demokratik, insanlara saygılı ve hoşgörölü yetişir.

Bir öğrencinin demokratik, insan haklarına saygılı ve küresel bakış açısına sahip bir şekilde yetişebilmesi için okullarda karşılıklı güvenin hâkim olduğu, çocuğın öğrenmesine ve sosyal gelişimine yardımcı olan, tüm çalışanların, birbirlerinin görüş ve değerlerine saygı gösterdiği, çocukların entelektüel, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimlerine katkı sağlayabilen ve potansiyellerini değerlendirmelerine imkân sağlayan bir ortam olmalıdır. Bu ortam öğrencileri dünyanın aktif vatandaşlığına hazırlamalı ve bu konuda gerekli becerileri kazanmalarına yardımcı olmalıdır (Lynch, 1993). Diğer bir deyişle okulların amacı öğrencilere birer “dünya vatandaşı” olmayı öğretmektir (Merryfield & Subedi, 2001).

Ülkemizde uygulanan tüm eğitim programlarında her ne kadar eğitim sisteminin yukarıda belirtilen amaçlara ulaşmasını sağlayan kazanımlar bulunsa da eğitim programı içerisindeki bu amaçları gerçekleştirmeye çalışan en önemli derslerden biri “Sosyal Bilgiler” dersidir. Çünkü bu ders ile bağımsız düşünebilen, insan haklarına saygılı, sorumluluk sahibi vatandaşlar yetiştirmek amaçlanır (Aybek, 2006).

2005’de Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı denetiminde, yeni hazırlanan ilköğretim Sosyal Bilgiler programı incelendiğinde, program içerisinde ara disiplin olarak “Küresel Vatandaşlık” alanına yönelik kazanımların bulunduğu görölmektedir (MEB, 2005). Küresel vatandaşlık kavramının öneminin artması ile sorumluluk sahibi vatandaşlar yetiştirilmekte fakat bu durum yetersiz kalmaktadır. Artık evrensel değerleri benimseyen ve bu değerleri yaşantısının bir parçası haline getiren bireylerin yetiştirilmesine de ihtiyaç duyulmaktadır (Kan, 2009). Bu bireyler yerel kültürden aldıkları birikimleri, evrensel/küresel değerlerle bütünleştirmelidirler (Tezcan, 2002). Bununla birlikte küresel konularda yapılan eğitim, sadece bilgi vermekten kaçınmalı ve belli tutumların gelişmesine de yardımcı olmalıdır. Özetle küresel eğitim derslerinin, “Sosyal Bilgiler” dersinde küresel bakış açısını kazandırabilecek şekilde, eğitimi destekleyen teoriler ile birlikte verilmesi gerekir (Barak, 1991).

Metaforlar eğitimi destekleyen teorilerin temelidir. Metaforlar eski anlamları yok edip kendiliğinden yeni anlamlar kurar, anlamsal alanlar arasındaki sınırları değiştirir ve anlamın taşınmasıyla yapılan metafor başka bir ifadedeki tecrübenin bir boyutunu anlamamıza izin verir (Radman, 1997; Şevki, 2009; Eaglestone, 2009). Ayrıca metaforlar; eğitimde verilecek değerlerin sezdirilmesi açısından ve bireyin kendini ifade etmesi açısından oldukça önemlidir (Morgan, 1980; Ortony, 2002). Dolayısıyla eğitimin her kademesinde kullanılabilir (Botha, 2009). Çünkü

metaforlarla öğrencilerin okula, derse ya da öğretmene ilişkin zihinsel algılarını belirlemek mümkündür. Bu zihinsel imgelerin olumlu ve olumsuz olması eğitimi doğrudan etkilemektedir. Bu bağlamda metaforlar eğitimin içinde uygulamalı olarak kullanılabileceği gibi (Baker, 1991; Henig, 1994; Cerit, 2006; Saban, 2008; Eder, 2009; Güven & Güven, 2009; Oflaz, 2011; Özdemir, 2012; Doğan, 2014) eğitim sisteminin alt sistemlerine ve bu sistemleri oluşturan tüm unsurlara (Savaş ve Barış kavramları gibi) ilişkin algıların ortaya çıkarılmasında da kullanılabilir (Doğan, 2014). Bu sebeple bu araştırma ile öğrencilerin savaş ve barış kavramlarına yönelik algıları metaforlar aracılığı ile ortaya konmuştur. Bu açıdan bu çalışma; savaş ve barış ve sosyal bilgileri eğitim programı geliştirme konusunda yayınlanan makalelerin bir devamı ve tamamlayıcısı niteliğinde sayılabilir. Son yıllarda ülkemizde yaşanan terör olayları ve komşu ülkelerde yaşanan iç savaşlar düşünüldüğünde bu çalışmanın bu alanda yapılacak çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular küçük yaşta öğrencilerin zihinsel algılarını gözler önüne serdiği için araştırmada, metaforlarla ilgili yapılan diğer çalışmalardan farklı olarak, son yıllarda ülkemizde meydana gelen terör olaylarının, komşu ülkelerde yaşanan iç savaşların ilkökul ve ortaokul öğrencileri üzerinde savaş ve barışa ilişkin algılarını nasıl etkilediği araştırılmıştır. Böylece bu araştırma, ilgili öğretmenlere, okul yöneticilerine ve eğitim programı geliştirme uzmanlarına okul içi ve okul dışı etkinliklerde “küresel vatandaşlık” adı altında savaş ve barış konularına eğitiminde nasıl yaklaşmaları gerektiği hususunda bakış açısı sunmaktadır. Böylelikle ilkökul ve ortaokul düzeyindeki öğrencilerin savaş ve barış kavramlarına ilişkin algılarının belirlenmesi büyük önem arz etmektedir. Nihai olarak çalışmamızın temel amacı “ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin savaş ve barış kavramlarına ilişkin metaforik algılarını belirlemektir” denilebilir. Bu paralelde bu araştırma, Türkiye’de savaş ve barış konusu ile ilgili ortaokul öğrencilerinin metaforik algılarını ortaya koyarken, savaş ve barış konusunda yapılan bir metafor çalışması olması sebebiyle ilgili eğitim programı geliştirme uzmanlarına, akademisyenlere, ilgili kurum ve kuruluşlara yol göstermesi ve bilgi sunması açısından büyük önem taşıdığı düşünülmektedir. Bu perspektifte değerlendirildiğinde çalışmada savaş ve barış kavramlarına yönelik “Öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar nelerdir ve geliştirilen metaforlar hangi kavram kategorileri altında toplanmaktadır?” sorularına yanıt aranmaktadır.

Yöntem

Bu araştırmada, nitel araştırma desenlerinden biri olan olgu bilim deseni kullanılmıştır. Olgu bilim deseni, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız (savaş ve barış vb.) olgulara odaklanılmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2006).

Katılımcılar

Araştırma örneklemini Hatay il merkezinde öğrenim görmekte olan basit rastlantısal örnekleme yöntemi ile seçilmiş 55 erkek (%43), 73 kız (%57) olmak

üzere toplam 128 öğrenci oluşturmaktadır. Öğrencilerin sınıf değişkenine ilişkin değerleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf Değişkenine Göre Dağılımı

Sınıf	f	%
4. Sınıf	26	20,3
5. Sınıf	21	16,4
6. Sınıf	34	26,6
7. Sınıf	25	19,5
8. Sınıf	22	17,2

Tablo 1’e göre araştırmaya katılan öğrencilerden 26’sı (%20,3) 4.sınıf, 21’i (%16,4) 5.sınıf, 34’ü (26,6) 6.sınıf, 25’i (%19,5) 7.sınıf ve son olarak 22’si (17,2) ise 8.sınıf öğrencisidir.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Örnekleme yer alan tüm öğrencilerin savaş ve barış kavramı ile ilgili zihinlerindeki metaforları belirlemek amacıyla kendilerine sorulmak üzere sorular hazırlanmıştır. Soruların hazırlanmasında, literatürdeki mevcut çalışmalar incelenmiş ve üç ayrı eğitim bilimleri uzmanının görüşüne başvurulmuştur. Bu doğrultuda bir veri toplama formu hazırlanmış ve öğrencilere “Savaş gibidir, çünkü” ve “Barış gibidir, çünkü” yazan formlar verilmiş, formda yer alan bu boşlukları bir ders süresince hissettikleri gibi doldurmaları istenmiştir. Bu formdan elde edilen veriler nihai olarak araştırmanın veri kaynağını oluşturmuştur.

Verilerin analiz edilmesi aşamasında katılımcılar tarafından üretilen metaforlar dört aşamada incelenmiştir (Saban, 2008). İlk olarak kodlama ve eleme aşamasında katılımcılar tarafından geliştirilen metaforlar belli bir sıraya konmuş ve geçici bir liste oluşturulmuştur. Bu liste oluşturulurken katılımcıların belirttikleri metaforu açıklama biçimleri ile ifade edebilme becerileri irdelenmiştir. Bu işlem yapılırken doldurulmayan ve geçersiz sayılan (açıklama ile metaforu birbirine uymayan ya da herhangi bir metaforu içermeyen) formlar (n=5) elenmiştir. İncelemeler sonucunda toplamda 72 farklı metafor elde edilerek 72 metaforu en iyi temsil eden ifadelerin listesi yani “örnek metafor listesi” oluşturularak katılımcıların metafor imgelerinden savaş ve barış kavramını nasıl kavramsallaştırdığı belirlenmiştir.

Nitel araştırmalardaki iç geçerliliğe benzeyen nitel araştırmalarda güvenilirlik, “katılımcıların yorumlarını” araştırmaya doğrudan koyar (Thomas ve Magilvy, 2011). Bu doğrultuda araştırmanın sonuçlarının geçerliğini sağlamak amacıyla, verilerin analiz süreci şeffaf ve detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Ayrıca araştırma bulgularında elde edilen metaforlar için örnek metafor listesi oluşturulmuştur. Araştırmanın güvenilirliğini sağlamak amacıyla ortaya çıkan metafor imgelerinin belirlenen kategorileri temsil etme durumunu teyit etmek için eğitim bilimleri uzman görüşlerine başvurulmuştur. Bu aşamada nitel araştırma teknikleri konusunda deneyimli bir akademisyene ham metafor imgeleri ve kavramsal

kategorilerin yer aldığı listeler verilmiş ve bunları eşleştirmeleri istenmiştir. Ardından bu iki kodlayıcının (araştırmacı ve akademisyen) kategorileri karşılaştırılmıştır. Kodlayıcılar arasındaki tutarlılık anlamında güvenilirliği belirlemek için Miles & Huberman (1994) tarafından önerilen formül (güvenirlik=uzlaşma sayısı/(uzlaşma sayısı+uzlaşmama sayısı)) kullanılarak kodlayıcılar arasındaki uyum hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arası uyum 0,95 olarak çıkmış ve bu durum tutarlılığın oldukça yüksek olduğunu göstermiştir. Çünkü nitel araştırmalarda kodlayıcılar arasındaki uyum %90 ve üzerinde olması istenilen güvenirliliğin sağlandığı anlamına gelmektedir (Miles ve Huberman, 1994). Ayrıca, verilerin sunulmasında, SPSS 20,0 programı kullanılmış, yüzde, frekans vb. betimsel istatistiklerden yararlanılmıştır. Araştırmada geçerlilik ve güvenirliliği sağlayabilmek adına ayrıca araştırmacı sürekli olarak kendisini ve süreci eleştirel olarak sorgulamış, sürekli uzman görüşlerine başvurarak analizlerin-yorumların gerçeği yansıtıp yansıtmadığının teyit edilmesi sağlanmıştır. Son olarak “araştırma sonuçlarına nasıl ulaşıldığı” ve “yapılan çıkarımlara ilişkin kanıtlar” üçüncü kişilerin de süreci anlayabileceği açıklıkta ve ayrıntıda sunulmasına özen gösterilmiştir.

Bulgular

Bulgular bölümünde katılımcıların savaş ve barış kavramları ile ilgili “Bence savaş/barış gibidir. Çünkü” biçiminde geliştirilen metaforlardan benzer olanlar aynı kategori altında sınıflandırılmıştır. Bu sınıflandırmalar frekans değerleriyle birlikte tablolara aktarılmıştır. Katılımcıların ifadeleri dikkate alınarak metafor benzerliğine karar verilmiştir. Bu doğrultuda savaş metaforu yedi ayrı kategori altında, barış metaforu ise altı ayrı kategori altında toplanmıştır.

Araştırma verilerine göre çalışma grubunu oluşturan 128 katılımcı, savaş kavramı ile ilgili 72 geçerli metafor üretmiştir. Elde edilen metaforlar anlam ilişkisi bakımından yeniden gözden geçirilmiş ve birbirine yakın anlamda olan metaforlar birleştirilmiştir. Katılımcıların savaş kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların genel dağılımı ise Tablo 2'de gösterilmiştir.

Tablo 2: Savaş Kavramına Yönelik Üretilen Metaforlar

Metaforlar	f	Metaforlar	f	Metaforlar	f
Kara / Siyah/ Kırmızı Renk	19	Duygusuz / Cansız / Cansız Varlık/ Ruhsuz	4	Korku Tüneli	1
Ölüm/Cinayet/ Katliam	14	Acımasızlık	3	Dünyanın En Çirkin Sesi	1
Kavga/İki Horozun Kavga Edişi/ Kedi-Köpek /Kedi-Fare	10	Düşmanlık	3	Sevgisi Olmayan Toplum	1
Kötü/Kötülük /Kötü Bir Şey/ Kötü Bir Adam/ Kötü Niyetli Bir İnsan/ Kötümserlik	9	Can Yakıcı Arkadaş/ Can Yakıcı Kor/ Ateş	3	Barış	1
Cehennem / Kıyamet/Kıyametin Kopması/ Bir Son	8	Ülke	2	Takvim	1
Karanlık /Karanlık Duygular/Bir Duygu/ Gece /Mezara Gömülme	8	Yıkılan Bina/ Harap Ev	2	Araba	1
Çatışma/Kanlı Çatışma/ Kan /Direniş/ Mücadele/ Kargaşa/ Güreş	8	Bizi Çok Düşüren Bir Şey / Bizi Yere Yıkan Bir Şey	2	Oyun	1
Asker/ Ordu/ Silah	4	Adaletsizlik	2	Çocuk	1
Küslük/Küskünlük/ İki Arkadaşın Küsmesi / Küsmüş İki Çocuğun İntikamı /Arkadaşlığın Bozulması	5	Rengini Kaybetmiş Gökkuşluğu / Rengi Solmuş Gül	2	Pazarlık	1
Ejderha/ Pirana/ Jaguar/ Vızıltısı Olmayan Arı	4	Eziyet	2		

Tablo2'de görüldüğü gibi savaş kavramına yönelik en çok üretilen metafor Kara/Siyah/ Kırmızı Renk metaforudur. Savaş kavramına yönelik oluşturulan metaforlar *duygu*, *çatışma*, *renk*, *dini sembol*, *doğa*, *nesne* ve *kişi* olmak üzere yedi kategori altında toplanmıştır. Tablo 3'de oluşturulan kategoriler ve bu kategorilere uygun "savaş" kavramına yönelik katılımcıların oluşturdukları metaforlar, frekansları ile birlikte verilmiştir.

Tablo 3: Savaş Kavramına Yönelik Üretilen Metaforlara Ait Kategoriler

Kategoriler	f	Metaforlar
Duygu	32	Kötü Bir Şey (3), Acımasızlık(3), Düşmanlık(3), Adaletsizlik (2), Eziyet(2), Cansız (2), Kötülük (2), Karanlık Duygular (1), Bir Duygu (1) Duygusuz (1), Ruhsuz (1), Kötü (1), Kötümserlik (1), Küslük (1), Küskünlük (1), Küsmüş İki Çocuğun İntikamı (1), Arkadaşlığın Bozulması(1), Can Yakıcı Kor (1), Bizi Çok Düşüren Bir Şey (1), Sevgisi Olmayan Toplum (1), Barış (1), Dünyanın En Çirkin Sesi (1),
Çatışma	24	Kavga (7), Kan (2), Katliam (2), Kargaşa(2), Silah(2), Cinayet (2), Çatışma (1), Kanlı Bir Çatışma (1), Direniş (1), Mücadele(1), Güreş(1), Oyun (1), Pazarlık (1)
Renk	21	Siyah(15), Kara(3), Kırmızı Renk(1), Yeşil Renk (1), Rengini Kaybetmiş Gökkuşığı (1),
Dini Sembol	19	Ölüm (10), Cehennem (5), Kıyamet (1), Kıyametin Kopması (1), Bir Son (1) Mezara Gömülme (1)
Doğa	14	Gece (3), Karanlık(2), Ateş (1), Ejderha (1), Pirana (1), Jaguar (1), Vızıltısı Olmayan Arı (1), İki Horozun Kavga Edişi (1), Kedi-Köpek(1), Kedi-Fare (1), Rengi Solmuş Gül (1)
Nesne	9	Ülke (2), Yıkılan Bina (1), Harap Ev (1), Araba (1), Bizi Yere Yıkan Bir Şey (1), Korku Tüneli (1), Takvim (1), Cansız Varlık (1)
Kişi	7	Kötü Bir Adam (1), Kötü Niyetli Bir İnsan(1), Can Yakıcı Arkadaş (1), İki Arkadaşın Küşmesi (1), Asker (1), Ordu (1), Çocuk (1)

Tablo3'e göre savaş kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar kategorileştirildiğinde en çok duyguya yönelik metaforların oluşturulduğu görülmektedir. 32 katılımcı "duygu" kategorisine yönelik metafor oluştururken, 24 katılımcı "çatışma", 21 katılımcı "renk", 19 katılımcı "dini sembol", 14 katılımcı "doğa", 9 katılımcı "nesne" ve 7 katılımcı "kişi" kategorisine ilişkin metafor üretmiştir. Savaş kavramı ile ilgili oluşturulan metaforlardan en fazla tekrarlanan 15 frekans değeri ile "siyah" metaforudur. Bunu ölüm (f=10) metaforu, kavga (f=7) metaforu ve cehennem (f=5) metaforu takip etmektedir. "Kötü bir şey, acımasızlık, düşmanlık, kara, gece" metaforları üç frekans değerine, "adaletsizlik, eziyet, cansız, kötülük, kan, katliam, kargaşa, silah, cinayet, karanlık, ülke" metaforları iki frekans değerine sahiptir. Savaş kavramına yönelik oluşturulan 52 metafor ise katılımcılar tarafından birer kez kullanılmıştır.

Duygu kategorisinde üç frekans değeri ile en fazla tekrar eden metaforlar "kötü bir şey, acımasızlık ve düşmanlık" metaforlarıdır. Bu kategoride yer alan metaforlar arasında dikkat çeken gerekçeler;

Ö113: "Savaş çok **kötü bir şeydir**. Birbirimizi öldürmek gibidir. Savaşta kimse birbirini tanımaz, kim olursa olsun düşmanını öldürür. Acımadan öldürmek çok kötü bir şey, düşmanı kim olursa olsun akrabası, kardeşi, arkadaşı, komşusu bile olsa öldürür"

Ö59: "Savaş **acımasızdır**. Çünkü savaşta kimse kimseye acımaz. Kötü insanlarla birlikte masumları da öldürüyorlar. Suçsuz insanların canlarını yakıyorlar. Huzuru ve mutluluğu yok ediyorlar. İnsanlardaki sevgiyi saygıyı kaçırıyorlar."

Ö71. "Savaş **düşmanlık** gibidir. Savaş iki insanı, iki kardeşi birbirine düşürür. Savaş hileleri birbirine düşman yapar. Savaş kavgadır, saygısızlıktır. Savaş herkesi birbirine düşüren kötü bir şeydir, insanların kavga etmesine sebep olur." şeklinde dile getirilmektedir. Duygu kategorisinde dikkat çeken diğer gerekçeler;

Ö52: "Savaş **küsmüş iki çocuğun intikamı** gibidir. Çünkü ülke içinde veya iki ülke arasında bir intikam almak isteyen veya o ülkenin yok olmasını isteyen insanlar o ülkeye karşı direnir. Böylece o iki ülke arasında savaş denilen şey ortaya çıkar ama savaş kötü bir şey ve savaşlarda zarar gören canlılar da var. Canlılara zarar vermemek için savaşlar olmasın."

Ö41: savaş kavramını; "Savaş **karanlık duygular** gibidir. Çünkü savaş insanları korku içinde yaşatır. Savaş cansız, ölü bedenlere yol açar."

Ö68: "Savaş **adaletsizlik** gibidir. Çünkü savaşta güçlü ve güçsüz vardır. Güçlü olan güçsüzü yener."

Ö97: "Savaş **sevgisi olmayan bir toplum** gibidir. Çünkü insanlar birbirine küs olduğu zaman herkes birbiriyle kavga eder. Bu da savaş gibidir. Savaşta herkes birbirini öldürür ve canlara kıyar. Tıpkı sevgisi olmayan bir toplum gibidir."

Ö110: "Savaş **can yakıcı kor** gibidir. Çünkü çoğu insan ölüyor, yüreklere ateş düşüyor."

Ö122: "Savaş **duygusuz, cansız** gibidir. Çünkü savaşmak çok kötü bir şeydir. Savaş insanları cansız, ruhsuz bir hale dönüştürür."

Ö 128: "Savaş **arkadaşlığın bozulması** gibidir. Çünkü bir kişi birisini sever, kavga bir kişinin başkasıyla küsmesine sebep olur." şeklindeki ifadelerdir.

Yirmi dört katılımcının savaş kavramı ile ilgili oluşturdukları metaforlar çatışma kategorisine girmektedir. Çatışma kategorisinde 7 frekans değerine sahip kavga metaforunun en çok tekrar eden metafor olduğu görülmektedir. "Kan, katliam, kargaşa, silah, cinayet" metaforları ise, iki frekans değeri ile kavga metaforundan sonra tekrar eden metaforlardır. Çatışma kategorisinde bulunan metaforları geliştiren katılımcıların gerekçeleri incelendiğinde: **kavga** metaforu için;

Ö79: "Savaş **kavga** gibidir. Çünkü herkes birbirini dövüyor, bağıyor ve herkes birbirinin canına kıyıyor. Savaşta öyledir.",

Ö7: "Savaş **kan** gibidir. Çünkü savaş bitince her yer kan olur."

Ö82: "Savaş **kanlı bir çatışma** gibidir. Çünkü hep kan dökülüyor, insanlar ölüyor."

Ö108: "Savaş **kargaşa** gibidir. Çünkü askerler ve düşmanlar bir kargaşa halindedir. Savaş insanlara zarar verir. Savaşta ya da kargaşa da her zaman şehitler olur. Ama Allah'a şükür Atatürk sayesinde ülkemizde savaş kalmadı, bizim ülkemizi savaştan ve kargaşadan kurtardı. Allah bu vatana bir daha savaş göstermesin." şeklindeki açıklamalar dikkat çekici bulunmuştur.

Metaforlara göre oluşturulan kategorilerden bir diğeri ise yirmi bir katılımcının metaforlarına göre belirlenen renk kategorisidir. Bu kategoride en fazla tekrar eden metaforun siyah renk (f=15) olduğu görülmektedir. Siyah metaforunun eş anlamlısı olarak kullanılan kara metaforu ise üç frekans değerinde tekrarlanmıştır. Kırmızı, yeşil ve rengini kaybetmiş gökkuşağı metaforları ise birer kez tekrarlanmıştır. Renk kategorisinde bulunan metaforları geliştiren katılımcıların gerekçeleri incelendiğinde:

Ö12: "Savaş **kara** gibidir. Çünkü savaşlar hep karanlığa neden olur."

Ö70: "Savaş **rengini kaybetmiş gökkuşağı** gibidir. Çünkü ailemiz, arkadaşlarımız, yakınlarımız hepsi yok olup gidiyorlar."

Ö21: "Savaş **siyah bir renk** gibidir. Çünkü siyah sanki kanı ve kötülüğü temsil eder. Mesela zenci irka ayrımcılığa neden olduğu için siyah renk kardeşliği bozar." şeklindeki açıklamalar dikkat çekici bulunmuştur.

Dini sembol kategorisinde en çok tekrarlanan ölüm (f=10) metaforudur. Dini sembol kategorisi içinde katılımcıların oluşturdukları metaforlardan dikkat çeken gerekçeler arasında;

Ö6: "Savaş **ölüm** gibidir. Çünkü binler savaşınca ortada ölüm gerçekleşiyor. İnsanlar savaşınca birbirlerini öldürüyorlar. Bunun için savaş ölümdür."

Ö102: "Savaş **ölüm** gibidir. Çünkü bir ülkede savaş olunca herkes ya ölecek ya da başka bir ülkeye sığınacaktır." gibi ifadeler ölüm metaforuna yönelik dikkat çekici gerekçelerdir.

Ölüm metaforundan sonra en çok tekrarlanan ise cehennem (f=5) metaforudur.

Ö22 cehennem metaforu ile ilgili olarak "Savaş **cehennem** gibidir. Çünkü cehennemdeki gibi bombalar patlar, vücudumuza kurşunlar saplanır ve oklar batar." ifadesini kullanmıştır.

Oluşturulan diğer metaforlar kıyametin kopmasına ve bir sonun olduğuna yönelik oluşturulan metaforlardır.

Ö94: "Savaş **bir son** gibidir. Çünkü birçok insan suçsuz yere öldürülüyor. Savaşta ölen küçük çocukların daha hiç bir şeyden haberi

yok ki! Yeni doğmuş bebekler ölüyorlar, savaş çok kötü bir şeydir." ifadesini kullanmıştır.

On dört katılımcının oluşturduğu metaforlar doğa kategorisi altında toplanmıştır. Bu kategoride en çok tekrar eden gece (f=3) metaforudur. Doğa kategorisi içinde katılımcıların oluşturdukları metaforlardan dikkat çeken gerekçeler arasında;

Ö37: "*Savaş bir **gece** gibidir. Çünkü hep kötü şeyler oluyor. İnsanlar ölüyor, canlar gidiyor, mallar yok oluyor. Hep karanlık şeyler, hep kötü şeyler... Hiç durmadan devam ediyor. Bir dursa bir barış olsa ne güzel olur. Ama olmuyor, insanların içinde hep kavga hep kötülük var...*"

Ö47: "*Savaş bir **ateş** gibidir. Çünkü kötü bir şeydir her yeri yakar."*

Ö81: "*Savaş **iki horozun kavga edişi** gibidir. Çünkü her iki uygarlık kendini haklı bulur ve kavga eder. İsteddiği şeyin olmasını ister kavgalar, savaşlar bu yüzdendir."*

Ö96: "*Savaş **renge solmuş gül** gibidir. Çünkü insanların hayatlarından ve yuvalarından ayrılmalarını başka nasıl tanımlayabiliriz ki? Aslında herkes barış içinde yaşasa hiç savaş olmasa herkes mutlu olsa ne güzel hayat olurdu."* gibi ifadeler yer almaktadır.

Dokuz katılımcının oluşturduğu metafor nesne kategorisinde yer almaktadır. Bu kategori de ülke metaforu iki kez tekrar etmiştir. Dikkat çeken gerekçeler arasında;

Ö107: "*Savaş bir **ülke** gibidir. Çünkü ülke nasıl kendi topraklarını başka bir ülkeye vermiyorsa, savaşta da topraklarını başka bir ülkeye vermemek için çıkar."*

Ö8: "*Savaş **yıkılan bir bina** gibidir. Çünkü savaşta insanların evleri yıkılıyor. Yaşayacak yerleri kalmıyor. Ne yapacaklar?"*

Ö91: "*Savaş **bizi yere yıkan bir şey** gibidir. Çünkü bütün insanların hayatını mahvediyor. Kimse savaşı istemez ama ellerinde değil ki!"* yer almaktadır.

Kişi kategorisinde yer alan metaforlardan dikkat çeken gerekçeler arasında;

Ö57: "*Savaş **kötü bir adam** gibidir. Çünkü kötü adam tıpkı savaş gibidir. Savaş kötülerin en çok yaptığı işidir. Kötülük ile savaş arasında bence bir fark yoktur. Kötü insanlar savaş yoluyla masum insanların canına kıyıyorlar."*

Ö88: "*Savaş **can yakıcı bir arkadaş** gibidir. Savaş herkesin canını yakan, kontrolden çıkmış bir tır gibidir. Hiç iki ülke birbiriyle savaşmak ister mi? Savaş, savaşan iki ülkeye de zarar verir."* yer almaktadır.

Araştırma verilerine göre çalışma grubunu oluşturan 128 katılımcı barış kavramı ile ilgili 67 geçerli metafor üretmiştir. Elde edilen metaforlar anlam ilişkisi

bakımından yeniden gözden geçirilmiş ve birbirine yakın anlamda olan metaforlar birleştirilmiştir. Katılımcıların barış kavramı ile ilgili geliştirdikleri metaforların genel dağılımı Tablo 4'de gösterilmiştir

Tablo 4: Öğrencilerin Barış Kavramına Yönelik Ürettikleri Metaforlar

Metafor	f	Metafor	f	Metafor	f
Dost/Dostluk/Dostumuz/ Arkadaşlık	16	Gökkuşáğı /Canlı Renkli Duygulu/ Renkli Duygu/ Aynı Renkler / Renkli Güzel Hayaller	4	İnsanların İlacı	1
Beyaz Renk/ Temiz Beyaz Sayfa/ Yeşil /Mavi Renk/ Toz Pembe	14	Cennet	3	Savcı	1
Sevgi / Dayanışma / Saygı	14	Paylaşmak /Paylaşan Arkadaş/ Arkadaşının Sana Çikolata Alması	3	Eğlence	1
Kardeşlik / Aile	9	Kelebek/ Uğur Böceği/ Bir Canlı	3	Vicdan	1
İnsan/ İyi Niyetli İnsan / İyi İnsanlar/ Hayatımıza Renk Katanlar	8	Güzel / Güzel Bir Şey/ Dünyanın En Güzel Hareketi	3	Bir Bebeğin Doğuşu	1
Mutluluk/ Sevinç	7	Gökyüzü /Yıldız	2	Savaş	1
İyilik /İyi Bir Şey /Sevap	6	Adalet	2	Bir Ev	1
Birlik/Berberlik/ Bütünlük	7	Huzur	2	Özgürlük	1
Çiçek / Baharda Açan Çiçek/ Gül/ Mis Gibi Kokan Gül	5	Bayram	2	Sokak	1
Aydınlık/ Gündüz	4	Kavgayı Bitirmek /Küskünlükten Çıkmak	2	Saf Su	1
Orman /Ağaç/ Yemyeşil Doğa	4			Oyun	1

Tablo4'e göre öğrenciler barış kavramına yönelik en çok Dost/Dostluk/Dostumuz/Arkadaşlık metaforlarını üretmiştir. Barış kavramına yönelik oluşturulan metaforlar *duygu, kişi, doğa, renk, nesne* ve *dini sembol* olmak üzere altı kategori altında toplanmıştır. Tablo 5'de oluşturulan kategoriler ve "barış" kavramına yönelik öğrencilerin oluşturdukları metaforlar frekansları ile birlikte verilmiştir.

Tablo 5: Öğrencilerin Barış Kavramına Yönelik Ürettikleri Metaforlara Ait Kategoriler

Kategoriler	f	Metaforlar
Duygu	59	Sevgi (11), Dostluk(9), Arkadaşlık(5), Mutluluk(5), İyilik(4), Beraberlik(4), Adalet(2), Huzur(2), Saygı (2), Sevinç(2), Birlik(2), Bütünlük(1), Dayanışma(1), Güzel(1), Paylaşmak(1), Eğlence(1), Vicdan(1), Özgürlük(1), Kavgayı Bitirmek(1), Küskünlükten Çıkmak(1), Oyun (1), Savaş (1),
Kişi	23	Kardeşlik (8), İnsan(5), Dost (2), Aile(1), İyi Niyetli İnsan(1), İyi İnsan(1) Hayatımıza Renk Katanlar(1), Paylaşan Arkadaş(1), Arkadaşının Sana Çikolata Alması(1), Savcı(1), Bir Bebeğin Doğuşu(1),
Doğa	19	Aydınlık(3), Çiçek(2), Orman(2), Baharda Açan Çiçek(1), Gül(1), Mis Gibi Kokan Gül(1), Gündüz(1), Ağaç(1), Yemyeşil Doğa(1), Kelebek(1), Uğur Böceği(1), Bir Canlı(1), Gökyüzü (1), Yıldız(1), Saf Su(1)
Renk	18	Beyaz Renk(10), Yeşil(1), Aynı Renkler(1), Canlı Renkli Duygulu(1), Renkli Duygu(1), Mavi Renk(1), Toz Pembe (1), Renkli Güzel Hayaller(1), Gökkuşluğu(1)
Nesne	8	Tertemiz Beyaz Sayfa(1), İyi Bir Şey(1), Güzel Bir Şey(1), Dünyanın En Güzel Hareketi(1), İnsanların İlacı(1), Bir Ev(1), Oyun (1), Sokak(1)
Dini Sembol	6	Cennet(3), Bayram (2), Sevap (1),

Tablo5'e göre barış kavramına ilişkin oluşturulan metaforlar, en çok duygu kategorisinde yer almaktadır. 59 katılımcı duygu kategorisine yönelik metafor oluştururken, 23 katılımcı kişi, 19 katılımcı doğa, 18 katılımcı renk, 8 katılımcı nesne ve 6 katılımcı dini sembol kategorisine yönelik metaforlar oluşturmuştur. Barış kavramı ile ilgili oluşturulan metaforlardan en çok sevgi (f=11) metaforu tekrar etmiştir. Bunu beyaz renk (f=10), dostluk (f=9), kardeşlik (f=8) metaforları takip etmektedir. Arkadaşlık, mutluluk, insan 5 kez, iyilik, beraberlik 4 kez, cennet ve aydınlık metaforları 3 kez tekrar etmektedir. Dost, adalet, huzur, saygı, sevinç, birlik, çiçek, orman ve bayram metaforları ise iki kez tekrar edilmektedir. 44 metafor ise katılımcılar tarafından birer kez kullanılmıştır.

Duygu kategorisinde yer alan sevgi metaforu (f=11) katılımcılar tarafından en çok tekrar edilen metafordur. Sevgi metaforunu dostluk (f=9), arkadaşlık (f=5), mutluluk (f=5), iyilik (f=4) ve beraberlik (f=4) metaforları takip etmektedir. Adalet, huzur, saygı, sevinç ve birlik metaforları iki kez tekrar etmektedir. Duygu kategorisinde dikkat çeken ifadeler arasında;

Ö69: "**Barış sevgi ve dayanışma gibidir. Çünkü insanlar hep el ele dayanışma ve sevgi ile insanlığa koşar. Birbirlerine zarar vermez, kimseyi incitmez, kardeşçe yaşar. Bizde barışa doğru ilerleyelim.**"

Ö102: "Barış **sevinç, mutluluk** gibidir. Çünkü barış içinde yaşayan bir ülkede herkese eşit ve iyi davranılır. Halk hep mutlu olur."

Ö103: "Barış **dostluk** gibidir. Çünkü herkes birbirine iyi ve hoşgörülü davranır. Böylece insanların birbirlerine sevgisi ve saygısı artar."

Ö40: "Barış bence **iyilik** gibidir. Çünkü barış halindeki insanlar kendilerini iyi ve güvende hisseder. Kimi insan savaştan, kavgadan yanadır. Ama ben barıştan, sevgiden ve iyilikten yanayım."

Ö68: "Barış **adalettir**. Barışta herkes birbirini sever ve sayar. Barışta güçlü ve güçsüz yoktur. Herkes eşittir." yer almaktadır.

Kişi kategorisinde yer alan kardeşlik metaforu (f=8) katılımcılar tarafından en çok tekrar edilen metafordur. Bu metaforu, insan (f=5) ve dost (f=2) metaforları takip etmektedir. Kişi kategorisi içinde katılımcıların oluşturdukları metaforlardan dikkat çeken gerekçeler arasında;

Ö11: "Barış bence **kardeşlik** gibidir. Çünkü her insan barışırsa kardeş olur."

Ö5: "Barış **insan** gibidir. Çünkü barış insanları savaştan, kavgadan ayırır. Onun için barış insandır."

Ö109: "Barış bir **dostumuz** gibidir. Çünkü dünyada barış olmazsa insanlık diye bir şey kalmaz. O insan sana değer veriyorsa o insanlığın değerini bilmeliyiz. Bir dostumuz varsa ne mutlu bize..."

Ö88: "Barış **paylaşan arkadaşlar** gibidir. Barışın olduğu yerde huzur vardır. Huzurun olduğu yerde kardeşlik vardır. Bir ülkede paylaşma varsa o ülkede barış vardır."

Ö97: "Barış **arkadaşının sana çikolata alması** gibidir. Çünkü arkadaşlarınla barış olduğun zaman arkadaşınla iyi vakit geçirirsin. Arkadaşında sana çikolata ısmarlar ve buna çok sevinirsin. Barışta öyledir." gibi ifadeler yer almaktadır.

On dokuz katılımcının oluşturduğu metaforlar doğa kategorisi altında toplanmıştır. Bu kategoride en çok tekrar eden aydınlık (f=3) metaforudur. Çiçek ve orman metaforları ise iki kez tekrar eden metaforlardır. Doğa kategorisi içinde katılımcıların oluşturdukları metaforlardan dikkat çeken gerekçeler arasında;

Ö42: "Barış **aydınlık** gibidir. Çünkü barış ile insanlar savaşmaz ve arkadaş kalırlar. Hayatımız aydınlanır, mutlu oluruz"

Ö33: "Barış benim için bir **çiçek** gibidir. Çünkü herkes kardeşlik ve sevgi içindedir. Mesela gül ve papatya çiçekleri gibi, ikisi de aynı bahçede yaşıyor. Ama bir gün papatya gül kırmızı diye, gül de papatyayı beyaz diye kıskanırsa ne olur o bahçede? Ama öyle bir şey olmaz ise bütün çiçekler barış içinde yaşarlar."

Ö50: "Barış **orman** gibidir. Çünkü orman ağaçlarla dolu, hayvanlarla mutlu bir yerdir. Ormanda herkes mutlu ve barış içindedir. Bu yüzden insanlarda, ormanlarda barışa benzer. Orman

insanları bir arada tutar ve insanlara iyi, adaletli olmayı öğretir. Barış mutluluktur, huzurdur."

Ö98: "*Barış **mis gibi kokusu olan gül** gibidir. Çünkü insan barış içinde bir yerde yaşayınca orası güzel kokar. Gül çiçeği en güzel çiçekler arasında yer alır. Barış en güzel şeydir."*

Ö55: "*Barış **ağaç** gibidir. Çünkü ağaç insanlara, evrene iyilik eder. İnsanlara oksijen verir, onları yaşatır. Barışta aynen öyledir. İnsanları birbirine bağlar, onları sevgiyle yaklaştırır. Bir ülkede mutluluk istiyorsak barışa başvurmalıyız."* gibi ifadeler yer almaktadır.

Bir diğer kategori renk (f=18) kategorisidir. Bu kategori de barış kavramı en çok beyaz renk (f=10) metaforuna benzetilmektedir. Diğer sekiz metafor ise katılımcılar tarafından bir kez tekrar edilmiştir. Renk kategorisinde dikkat çeken ifadeler arasında;

Ö32: "*Barış **beyaz renk** gibidir. Çünkü beyaz renk bulutlara benzer. Bulutlarda bana barışı anımsatır."*

Ö40: "*Barış bence **yeşil** rengindedir. Niye biliyor musunuz? Çünkü doğru olan birçok şey yeşil rengindedir."*

Ö41: "*Barış **renkli güzel hayaller** gibidir. Çünkü barış mutluluk demektir. Barış insanların uzun ömürlü kalmaları demektir. Barış gerçek olan bir şeydir."* yer almaktadır.

Katılımcıların verdikleri yanıtlara göre oluşturulan bir diğer kategori ise nesne kategorisidir. Bu kategoride birden fazla tekrar eden metafor bulunmazken, katılımcıların oluşturdukları metaforlar arasında dikkat çeken;

Ö31: "*Barış **tertemiz beyaz bir sayfa** gibidir. Çünkü barış; birlik, beraberlik, dayanışma ve kardeşlik demektir. En güzeli ise tam bir beyaz sayfa gibidir. Kirletilmemiş, üstüne basılmamış, tertemiz bir sayfa... Tüm insanlar birbirine sahip çıkmalı barış içinde yaşamalıdır."*

Ö83: "*Barış **insanların ilacı** gibidir. Çünkü herkes üzülünce ihtiyacı olan sadece barıştır. Barış ağır kesici gibidir. Mesela günümüzden örnek vereyim; Suriye! Suriye'de savaş var, insanlar mutsuz ve acılı. İşte Suriye'ye barış lazım ve sevgi lazım. O yüzden en doğru yol barışla başlar."*

Ö84: "*Barış **bir ev** gibidir. Çünkü her şeyi, her canlıyı bir arada tutar. Barış her şeyin başıdır. Barış sayesinde özgürüz."* ifadeler yer almaktadır.

Dini sembol kategorisinde tekrar eden metaforlar, cennet (f=3) ve bayram (f=2) metaforudur. Sevap metaforu ise bir katılımcı tarafından benzetilmiştir. Dini sembol kategorisinde dikkat çeken ifadeler arasında;

Ö51: "*Barış **cennet** gibidir. Çünkü herkes mutlu ve huzurludur. Her yerden bağırışlar yerine gülücükler, mutluluk çiçekleri vardır. Cennette böyle mutlu gülücükler var. Bu yüzden ben barışı cennete benzetiyorum."*

Ö24: "*Barış sevap gibidir. Çünkü barış arkasında iyi bir toplum bırakır.*"

Ö119: "*Barış bayram gibidir. Çünkü barışta bayram günü gibi seviniriz, mutlu oluruz*" ifadeleri yer almaktadır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Barış; pozitif bir güç olarak başkalarını affetmek, başkalarına saygı göstermek, başkalarıyla işbirliği yapmak ve şiddetin tüm türlerini azaltmayı amaçlayan bir süreçtir (Harris ve Morrison, 2003). Son zamanlarda ülkemizin içinde bulunduğu duruma bakıldığında insanların başkalarına saygı göstermediği, başkalarını affetmeye yönelik duyarlılığının azaldığını, şiddetin daha arttığı bir süreci gözlemlemekteyiz. İşte böyle zamanlarda yaşarken, barış kavramının varlığına ihtiyacımız bin kat daha da artmaktadır. Gelecek nesillerin barışa karşı daha hassas, daha duyarlı olması gerekmektedir. Çocuklarımızın saygıya dayalı ve onurlu bir yaşam sürebilmesi bu bağlamda, barış içerisinde yaşaması, eğitim sürecindeki en temel amaçlardan biri olmalıdır. Çalışmamızda amaçladığımız durum "öğrencilerin savaş ve barış kavramlarına yönelik metaforik algılarını ortaya çıkarmak" olduğundan elde edilen bulgulara bakıldığında; savaş ve barış kavramları hakkında oluşturulan metaforlar kategorileştirildiğinde en çok duygu kategorisinde metaforlar oluşturulduğu görülmektedir. Savaş kavramı hakkında oluşturulan metaforlar sınıf bazında incelendiğinde ise, duygu içeren ifadeler en az dördüncü sınıfta kullanılmakta iken, en çok ise altıncı sınıf öğrencileri tarafından tercih edilmiştir.

Barış kavramı hakkında en çok altıncı sınıf öğrencileri duyguya yönelik metaforlar oluştururken, en az ise sekizinci sınıf öğrencileri tarafından duyguya yönelik metaforlar oluşturulmuştur. Savaş ve barış kavramlarına yönelik en çok altıncı sınıf öğrencilerinin duygusal ifadelerle yer vermesi dikkat çekicidir. Bunun nedeni içinde buldukları yaş aralığındaki bireylerin olaylara duygusal bakmaya eğimli olması olarak yorumlanabilir. Aynı durum dördüncü sınıf öğrencileri için de geçerlidir. Dördüncü sınıf öğrencilerinin duyguya yönelik az sayıda ifade kullanmasının nedenlerinden biri öğrencilerin henüz soyut işlemler dönemine geçmemiş olmaları olabilir. Ayrıca katılımcıların içinde buldukları çevresel faktörlerden dolayı küresel sorunlara karşı muhakeme yeteneklerinin tam gelişmediği ve dar bir bakış açısına sahip oldukları söylenebilir. Bununla ilgili olarak dördüncü sınıflara yönelik dikkat edilmesi gereken bir diğer husus ise öğrencilerin en fazla "dini sembol" kategorisine ait metaforlar oluşturmasıdır. Dördüncü sınıfa giden sekiz katılımcı savaş kavramını ölüm metaforuna benzetmektedir. Üç katılımcı cehennem metaforunu kullanırken, bir katılımcı ise savaşı mezarda gömülmeye benzetmiştir. Barış kavramı için kullanılan altı dini sembolün yarısı da dördüncü sınıf öğrencileri tarafından benzetilmiştir. Bu durumun nedenini sorgulamak amacıyla öğrencilerle görüşme yapılmıştır. Görüşme sonucunda katılımcılar, uygulamanın yapıldığı süreçte sınıf arkadaşlarının bir yakınının Suriye iç savaşında öldüğünü belirtmişlerdir. Bu durumdan dolayı öğrenciler savaş kavramını duygusal metaforlarla ifade etmemiş ve dini semboller kullanmıştır. Bu durum;

Ö5: "Savaş ölüm gibidir. Çünkü savaşta çok kişi ölüyor, hayatını kaybediyor. Bunun için savaş ölümdür."

Ö17: "Savaş cehennem gibidir. Çünkü birbirlerini öldürenler hemen cehenneme, kıpkırmızı ateş bir yere giderler." Metaforları ile örneklendirilebilir.

Savaş ve barış kavramları ile ilgili metaforlar kategorileştirildiğinde her iki kavram için duygu, kişi, doğa, renk, nesne ve dini sembol kategorileri ortak iken, savaş kavramı için farklı olarak "çatışma" kategorisi eklenmiştir. Katılımcılar, Suriye sınırına yakın bir bölgede bulunduğu için mülteciler ile sıcak ilişki içindedirler. Katılımcıların savaş kavramına ilişkin metaforlar oluşturduklarında bu durumdan etkilendikleri düşünülmektedir. Savaş kavramı için duyguya yönelik ifadelerden sonra en fazla metafor üretilen kategorinin çatışmaya yönelik ifadeler olmasının nedeni içinde buldukları ortam olabilir. Yirmi dört katılımcı savaş kavramını çatışma kategorisi altında birleştirilen ifadelerle betimlemiştir. Örneğin, Ö60 savaş kavramını kavga metaforuna benzetmiş, gerekçesini ise; "Savaş kavga gibidir. Çünkü kavgalarda herkes birbirini öldürmeye çalışır ve çok kötü şeyler olur. Sonunda genellikle çocuklar, anneler ve suçsuzlar üzülür" şeklinde ifade etmiştir.

Sınıf düzeyinde incelendiğinde ise en çok yedinci sınıf öğrencilerinin çatışma kategorisine ait metaforlar ürettiği görülmektedir.

Katılımcılar, savaş ve barış kavramlarını doğa kategorisinde yer alan metaforlarla ifade ettiği görülmüştür. Doğa kategorisi içinde yer alan metaforlar sınıf bazında incelendiğinde savaş kavramına yönelik en çok beşinci sınıf öğrencilerinin bu kategoriye ait metafor ürettiği; bunun yanı sıra altıncı sınıf öğrencilerinin savaş kavramına yönelik doğa kategorisi içinde hiç metafor üretmedikleri görülmektedir. Barış kavramına yönelik, doğa kategorisinde yer alan metaforlar incelendiğinde ise en çok altıncı sınıf öğrencilerinin, en az sekizinci sınıf öğrencilerinin metafor ürettikleri görülmüştür.

Katılımcılar, savaş ve barış kavramlarını renk kategorisinde yer alan metaforlarla ifade etmiş, savaş kavramı için en çok siyah metaforu kullanılırken, barış kavramı için de beyaz metaforu kullanılmıştır. Zıtlıkları simgeleyen savaş-barış kavramı katılımcılarda yine zıtlıkları temsil eden siyah-beyaz kavramını çağrıştırmış olması dikkat çekicidir.

Nesne kategorisinde savaş kavramı dokuz metafor aracılığı ile ifade edilirken barış kavramı ise sekiz kez ifade edilmektedir. Katılımcıların savaş ve barışı somut olay olarak algılamadıkları, soyut kavramlara daha fazla yer verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcıların kişi kategorisinde yer alan barış kavramı için oluşturdukları metaforlar incelendiğinde bir başkasının yaptığı olumlu davranışla barışın olabileceği düşüncesine hâkim oldukları görülmektedir. Ayrıca kardeşlik metaforu en sık tekrar eden metafordur. Katılımcıların ifadeleri incelendiğinde savaşın ne denli ciddi bir olgu olduğunu kavrayamadıklarını gösteren örnekler de mevcuttur. Örneğin;

Ö14: "Savaş çocuk gibidir. Çünkü savaş çocukların oyunu gibidir."

Ö99: "Savaş oyun gibidir. Çünkü herkeste silah olur ve savaşır, Sonrada karşısındakileri öldürürler."

Yukarıdaki ifadelerle öldürmenin, savaşmanın basit ya da sıradan bir olay-durum olduğunu düşündükleri görülmektedir. Bu tarz örnekler her sınıf seviyesinde karşımıza çıktığından dolayı, öğrencilerin var olan iç ve dış savaşlara karşı farkındalıklarının artırılması gerektiği söylenebilir.

Çalışmamızın bulgularına paralel olarak savaş ve barış kavramları ile ilgili olarak son zamanlarda barış eğitimine yönelik çalışmaların artmış olduğu ve bu konudaki farkındalıkların arttırılmaya çalışıldığı görülmektedir. Örnek olarak Demir (2011) yılındaki çalışmasıyla Türkiye’de barış eğitimine ilişkin bakış açısını incelemiş, Karaman (2010) ise üniversite öğrencilerin ulusal barıştan anladıkları kavramlar üzerinde durulmuştur. Savaşın nedeni olarak ise kaynakların paylaşımında yaşanan sıkıntılar devlet/insanlar arası yaşanan anlaşmazlıklar işaret edilmiştir.

Yukarıda yer alan tüm bu sonuçlardan yola çıkarak araştırmamızın bulguları paralelinde okullarımızda büyük bir özveri ile çalışan eğitimcilerin, öğrencilerin zihinlerinde oluşturdukları metaforları daha rahat anlayabilmeleri adına, özellikle savaş/barış/savaş ve barış kavramlarını içeren metaforların analizlerine daha fazla ağırlık vermeleri gerektiği önerilebilir.

Kaynakça

Aktaş, Ö. & Safran M. (2013). Ortaöğretim öğrencilerinin savaş ve barış kavramı ile ilgili düşüncelerinin çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmesi, *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*. 8(8), 1587-1619.

Aybek, B. (2006). *Konu ve beceri temelli eleştirel düşünme öğretiminin öğretmen adaylarının eleştirel düşünme eğilimi ve düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.

Baker, P. J. (1991). Mindful engagement: metaphors for school improvement, *The Education Digest*, 12, 32-35.

Barak, L. (1991). *Implementation of a mandated senior high global curriculum in the Colchester-East Hants District of Nova Scotia*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Saint Mary University, Halifax.

Berberoğlu, E. (2015). Sosyal bilimlerde tarihsel empati ve bakış açısı kazanma, *Turkish History Education Journal*, 4(1), 216-226.

Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education, *South African Journal of Education*, 5, 431-444.

Calleja, J. (1994). *Alternative trends to peace-building*, Msida: Gutenberg Press.

Cerit, Y. (2006). School metaphors: the views of the students, teachers and administrators, *Eğitim Bilimleri Teori ve Uygulama*, 12, 3-13.

Coşkuner, E. (2008). *Barış eğitimi programının öğrenci üzerindeki etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Crick, B. (1998). Education for citizenship and the teaching of democracy in schools: final report of the advisory committee on citizenship, http://www.qcda.gov.uk/6123_crick_report_1998.pdf, (Erişim Tarihi: 11.02.2014).

Daver, B. (1992). Savaş ve barış üzerine, *Atatürk Yolu Dergisi*, 3(10), 181-186.

Demir, S. (2011). Türkiye'de barış eğitimine bakış: tanımlar, zorluklar, öneriler: nitel inceleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*. 4. 1739-1745.

Doğan, D. (2013). Öğretmen adaylarının perspektifinden okul kavramının metaforlarla analizi, *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 7(3), 361-382.

Eagleton, R. (2009). *Metaphors and figures of speech (Cilt 1)*, Canada: Taylor&Francis.

Eder, K. (2009). *Metaphor and cultur*, Germany: Grin Verlag.

Eryılmaz, A. (2009). Barışa yönelik tutumların özsayı ve cinsiyet değişkenleriyle incelenmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12. 23-31.

Gündüz, M. & Gündüz, F. (2002). *Yurttaşlık bilinci*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Güven, S. & Güven, B. (2009). İlköğretim öğrencilerinin sosyal bilgiler dersinde metafor oluşturma becerilerine ilişkin nicel bir araştırma, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 31, 503-512.

Harris, I. M., Morrison, M. L. (2003). Peace education (2nd ed.). Jefferson, NC: McFarlandHenig, Jeffrey (1994). *Rethinking School choice: limits of the market metaphor*, UK: Princeton University Press.

Kan, Ç. (2009). Sosyal bilgiler eğitiminde küresel vatandaşlık, *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 26, 25-30.

Karaman Kepenkçi, Y. (2010). Üniversite öğrencilerinin ulusal ve uluslararası barışa ilişkin görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 43, 27-49.

Kaya, A. (2003). *Uluslararası ilişkilerde sınır tanımayan sorunlar-göç, yurttaşlık, insan hakları, toplumsal cinsiyet, küresel adalet ve güvenlik*, İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

Kepenekçi, Y. (2000). *İnsan hakları eğitimi*, Ankara: Kozan Ofset.

Lynch, J. (1993). *Education for citizenship in a multicultural society*, London: Cassell Pub.

MEB, (2005). *İlköğretim sosyal bilgiler dersi 6-7. sınıflar öğretim programı ve kılavuz (Taslak Basım)*, Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü.

Merryfield, M. & Subedi, B. (2001). *The social studies curriculum. Wayne Ross (Ed.), Decolonizing the mind for world-centered global education*, NY: State University Of Newyork Press.

Morgan, G. (1980). Paradigms, metaphors, and puzzle solving in organizational analysis, *Administrative Science Quarterly*, 12, 605-622.

Oflaz, G. (2011). *İlköğretim öğrencilerinin "matematik" ve "matematik öğretmeni" kavramlarına ilişkin metaforik algıları*, Ankara: Siyasal Kitapevi.

Ortony, A. (2002). *Metaphor and thought*, Cambridge: Cambridge University Press.

Osler, A. & Starkey, H. (2005). *Changing citizenship-democracy and inclusion in education*, Newport: Open University Press.

Özdemir, M. (2012). Lise öğrencilerinin metaforik okul algılarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 33, 213-224.

Radman, Z. (1997). *Metaphors: figures of the minds*, Netherlands: Kluwer Academic.

Saban, A. (2008). Okula ilişkin metaforlar, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24, 459-496.

Serter, N. (1997). *21. Yüzyıla doğru insan merkezli eğitim*, İstanbul: Kayhan Matbaası.

Şevki, A.(2009). *Edebiyat ve yorum*, Ankara: Havuz Yayınları.

Tezcan, M. (2002). *Postmodern ve küresel toplumda eğitim*, Ankara: Anı Yayıncılık.

Tolstoy, L. N. (2015). *Savaş ve barış (2 Cilt)*, İstanbul: İletişim Yayıncılık.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri (6. baskı)*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.